

Наукові інтереси: теорія та методика навчання (фізика).

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

HAIDA Vasilii Yaroslavovych – doctor of philosophy, teacher of the department content and methods of educational

subjects Ternopil regional communal office Institute of Postgraduate Pedagogical Education.

Scientific interests: theory and methodology of teaching (physics).

Стаття надійшла до редакції 10.08.2024 р.

УДК 351:377/378.11(477)

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-215-131-134

ГОДУНОВ Валентин Олексійович –
аспірант Класичного приватного університету
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-4159-7397>
email: ekopress2000@ukr.net

**ВИКОРИСТАННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ УПРАВЛІННЯ ПЕДАГОГІЧНОЮ ОСВІТОЮ
У СИСТЕМІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ**

У статті виокремлено особливості міжнародного досвіду механізмів управління педагогічною освітою задля адаптації його здобутків у систему фахової передвищої освіти України.

Автор зупиняється на основних тенденціях зарубіжного публічного управління освітою, зокрема педагогічною освітою та на надбанні європейської освіти, а саме дуальній формі навчання.

У публікації розкрито досвід управління педагогічною освітою Німеччини та його адаптація до української системи фахової передвищої освіти педагогів. Особливо приділяється увага досвіду децентралізованого управління педагогічною освітою Німеччини, що є край важливо і для України. Досвід управління педагогічною освітою Німеччини та його адаптація до української системи фахової передвищої освіти педагогів може сприяти розвитку нормативно-правових механізмів публічного управління, розробки стратегії педагогічної освіти, з метою створення умов її відповідності європейським стандартам.

Одним із яскравих прикладів системи якісної педагогічної освіти є Велика Британія, яка характеризується унікальним підходом до формування професійних компетенцій педагогів. У цій системі акцентується увага на набутті педагогічної кваліфікації виключно через структури вищої освіти. У контексті публічного управління освітньою політикою наголошується на ролі мотиваційних механізмів, що застосовуються у Великій Британії для залучення та утримання фахівців у сфері освіти, де центральне місце займає розвинена система заохочення

Ще однією досить цікавою країною в контексті підготовки педагогів є Сполучені Штати Америки. Система освіти США, як і у Німеччині функціонує в умовах тотальної децентралізації, де кожен штат має свої закони, що регулюють освіту, включно з тривалістю та змістом навчання, фінансуванням, та вимогами до вчителів.

На основі проведеного аналізу зроблено висновок, що в значній кількості держав, діяльність у сфері педагогічної освіти є цілеспрямованою та регламентованою, орієнтованою на реалізацію конкретизованих стратегічних цілей та виконання завдань, що мають вагомe національне та глобальне значення. Питання модернізації освітньої сфери є характерною рисою як для України, так і для провідних європейських країн та США.

Ключові слова: фахова передвища освіта України, зарубіжний досвід, педагогічна освіта, управління педагогічною освітою, механізми публічного управління фахової передвищої педагогічної освіти.

HODUNOV Valentyn Oleksiyovych –
a graduate student at Classical Private University
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-4159-7397>
email: ekopress2000@ukr.net

**THE USE OF FOREIGN EXPERTISE IN PEDAGOGICAL EDUCATION MANAGEMENT
IN THE PROFESSIONAL PRE-HIGHER EDUCATION SYSTEM IN UKRAINE**

The article allocates the features of international experience in managing pedagogical education mechanisms to adapt its achievements to the system of professional pre-higher education in Ukraine.

The author dwells on the main trends of foreign public administration of education, in particular pedagogical education, and the heritage of European education, namely the dual form of education.

The publication reveals the experience of managing pedagogical education in Germany and its adaptation to the Ukrainian system of professional pre-higher education of teachers, which can contribute to the development of normative-legal mechanisms of public administration, the development of a strategy for pedagogical education, in order to create conditions for its compliance with European standards. The special attention is given to the experience of decentralized management of pedagogical education of Germany, which is also extremely important for Ukraine, where each region bears personal responsibility for planning and developing education, understanding its own needs. The experience of managing pedagogical education in Germany and its adaptation to the Ukrainian system of professional pre-higher education of educators can contribute to the development of normative-legal mechanisms of public administration, the development of a strategy for pedagogical education, in order to create conditions for its compliance with European standards.

One of the best examples of a quality teacher education system is the UK, which is characterized by a unique approach to the development of professional competencies among teachers. This system focuses exclusively on the acquisition of pedagogical qualifications through the structures of higher education. In the context of public management of educational policy, it should be emphasized the role of motivational mechanisms used in the UK to attract and retain specialists in the field of education, where the developed system of encouragement is central.

Another country that is very interesting in the context of teacher training is the United States of America. The US education system, like in Germany, operates in a situation of total decentralization. Each state has its own laws governing education, including the duration and content of training, funding, and requirements for teachers. The analysis concluded that in a significant number of states, pedagogical education activities are purposeful and regulated, focused on achieving specific strategic goals and fulfilling tasks of significant national and

global importance. The issue of modernizing the educational system is a characteristic feature of both Ukraine and leading European countries and the USA.

The analysis of advanced international experience in the public management of pedagogical education provides opportunities for the introduction of innovative approaches, methods, and technologies in training, as well as for the creation of effective motivational systems and mechanisms for the career growth of teachers.

Key words: vocational higher education of Ukraine, foreign experience, pedagogical education, management of pedagogical education, mechanisms of public management of vocational education.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Ситуація що сьогодні склалася потребує звернення науки публічного управління на підготовку педагогічних кадрів в системі фахової передвищої освіти, як працівників критичної інфраструктури України.

Система фахової передвищої педагогічної освіти потребує розробки механізмів публічного управління в даній галузі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретико-методологічні підходи до управління освітою, державне регулювання освітніми реформами, дослідження зарубіжного досвіду та питання євроінтеграції української системи освіти розроблені у працях: М. Ажажі, С. Домбровської, О. Жабенка, Л. Кравченко, І. Лопушинського, С. Крисяка, В. Лугового, К. Романенко, М. Хитько, Н. Шевченко та інших.

Механізми публічного управління фаховою передвищою освітою розроблені в наукових працях О. Белясової.

Розвиток педагогічної освіти в контексті формування державної освітньої політики та вдосконалення професійної розвитку педагогів досліджували М. Пахомова та В. Філіппова.

Мета статті – виокремлення особливостей міжнародного досвіду механізмів управління педагогічною освітою задля адаптації його здобутків у систему фахової передвищої освіти України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зупинимося на основних тенденціях зарубіжного публічного управління освітою, зокрема педагогічною освітою.

У системі державного управління Німеччини культура та освіта знаходяться під юрисдикцією урядів земель, які володіють автономією у розвитку та управлінні освітньою системою, включаючи шкільну та вищу освіту.

Німецька система вищої освіти децентралізована, кожна із 16 земель має своє специфічне освітнє законодавство. Федеральне міністерство освіти та науки встановлює стратегічні напрями розвитку вищої освіти, гарантує відносну однорідність вищої освіти по всій країні, в той час як міністерства освіти земель контролюють оперативне управління закладами вищої освіти. Також воно розробляє Рамковий закон «Про вищу освіту» [2, с. 49].

Як бачимо, ця країна має достатньо розгалужене нормативно-правове забезпечення публічного управління освітою, що відображається великою кількістю уточнюючого законодавства в окресленому питанні.

Держава регулює процес навчання, встановлює умови доступу до підготовчої служби, акредитує навчальні програм, та укладає контракти з університетами. Підготовча служба є прямим обов'язком держави. Якість навчання постійно

оцінюється та вдосконалюється урядом земель, що звітує перед місцевим парламентом кожні п'ять років про розвиток та якість підготовки вчителів. Університети та державні органи співпрацюють для досягнення цих цілей, детально розписано процес акредитації, визнання дипломів педагогічних кадрів та процедуру визнання таких дипломів у інших землях. Цей факт подібний до української системи акредитації та свідчить про увідповіднення заходів із поліпшення контролю якості освіти в обох країнах.

В Україні та Німеччині є певні розбіжності в системі кваліфікацій для педагогічних працівників. Так в Німеччині студент, що отримав диплом бакалавра чи магістра, успішно пройшов педагогічне стажування (не менше 18 місяців) та успішно склав випускний державний іспит, може отримати наступну педагогічну кваліфікацію:

- педагогічна кваліфікація вчителя в початкових школах;
- викладацька кваліфікація в початкових, середніх, середніх і загальноосвітніх школах;
- педагогічна кваліфікація в середніх і загальноосвітніх школах;
- навчання в професійно-технічних коледжах;
- викладацька кваліфікація для навчання дітей з особливими потребами.

У німецькій освітній системі не передбачена освіта для вчителя початкової школи на базі коледжу. Але вихователь дошкільних закладів освіти може здобути педагогічну професію на базі педагогічного коледжу, і цього буде достатньо для педагогічної діяльності у Німеччині. Термін навчання в зазначених закладах освіти триває від 2-х до 3-х років, включаючи як заняття в аудиторії, так і професійну практику [2, с. 23]. Вступити в такий технікум можна за наявності середньої освіти й паралельної дворічної підготовки до професії, з тим щоб загальний термін освіти склав 4-5 років [3, с. 24].

Німецька система підготовки вихователів подібна до української системи освіти, де на базі 9 класів студенти здобувають перші два роки повну загальну середню освіту та вступ до спеціальності, а решту часу – опановують фах.

Свої особливості у Німеччині має фінансування освіти, в тому числі і педагогічної. Переважно питання фінансування покладається на уряди земель, що забезпечують близько 90% усіх коштів, виділених університетам. Бюджетне фінансування вузівських бюджетів є централізованим і затверджується парламентами земель. Кожен бюджет деталізовано розписується за різними статтями витрат. Також уряди земель здійснюють державно-директивне фінансування, визначаючи розмір викладацького штату. Університети не мають права вводити нові штатні одиниці

без згоди уряду землі, навіть якщо вони мають власні кошти для цього [1].

У закладах передвищої освіти штатний розпис залежить від контингенту. У разі зменшення кількості здобувачів освіти, педагогічна рада може проголосувати за скорочення тієї чи іншої штатної одиниці, у разі збільшення контингенту – навпаки може запропонувати збільшити кількість необхідних фахівців [4].

Таким чином, досвід управління педагогічною освітою Німеччини та його адаптація до української системи фахової передвищої освіти педагогів може сприяти розвитку нормативно-правових механізмів публічного управління, розробки стратегії педагогічної освіти, з метою створення умов її відповідності європейським стандартам. Особливо слід приділити уваги, на нашу думку, досвіду децентралізованого управління педагогічною освітою Німеччини, що є вкрай важливо і для України, де кожен регіон несе особисту відповідальність за планування і розвиток освіти, розуміючи власні потреби.

Одним із яскравих прикладів системи якісної педагогічної освіти є Велика Британія, яка характеризується унікальним підходом до формування професійних компетенцій педагогів. У цій системі акцентується увага на набутті педагогічної кваліфікації виключно через структури вищої освіти. Це відрізняється від моделі, що існує в Україні, де можливості для отримання педагогічної освіти є більш гнучкими та різноманітними.

До управління системою педагогічної освіти Великої Британії долучені Міністерство освіти і кваліфікацій, Агентство підготовки вчителів, Асоціація вчителів і викладачів, Національна асоціація директорів шкіл, Національна організація працевлаштування шкільних учителів, Професійна асоціація вчителів, Урядова асамблея Уельсу та ін. Основним державним документом, який є стрижнем провідних процесів стандартизації педагогічної освіти Великої Британії, є Національний стандарт кваліфікованого вчителя [5 с. 30].

У контексті публічного управління освітньою політикою, слід наголосити на ролі мотиваційних механізмів, що застосовуються у Великій Британії для залучення та утримання фахівців у сфері освіти, де центральне місце займає розвинена система заохочення, яка включає, серед іншого, диференційовану шкалу оплати праці, базуючись на кваліфікаційних рівнях педагогів, а також підвищення соціального статусу педагогічної професії в суспільстві [4].

Законодавче забезпечення педагогічної освіти у Великій Британії має міцні консервативні традиції, що адаптовані до викликів сучасності.

Ще однією досить цікавою країною в контексті підготовки педагогів є Сполучені Штати Америки. Система освіти США, як і у Німеччині функціонує в умовах тотальної децентралізації, де кожен штат має свої закони, що регулюють освіту, включно з тривалістю та змістом навчання, фінансуванням, та вимогами до вчителів.

У США існують специфічні органи влади, що координують питання освіти, і схожі по своїй

природі на українські департаменти освіти при обласних державних адміністраціях – Department of Education, що є виконавчим органом влади, а от призначає політику штату State Board of Education. Центральним органом виконавчої влади є Міністерство освіти США, що відповідає за розподіл федеральних коштів та забезпечення рівного доступу до освіти [1].

У США досить успішно реалізована діяльність громадських (ком'юніті) коледжів, що є ключовою частиною системи вищої освіти країни, яка розвивалася відповідно до історичних та соціально-економічних потреб. Орієнтовані на задоволення місцевих освітніх та професійних потреб, ці установи активно співпрацюють з місцевими організаціями та бізнесом, адаптуючи навчальні програми до конкретних вимог ринку праці. Громадські коледжі також співпрацюють з державними університетами, тим самим забезпечуючи студентам можливість продовження навчання на вищих рівнях та сприяючи їх професійному росту [1].

Схожістю освітніх систем педагогів України та США є особливість підготовки вчителів з орієнтацією на певну вікову групу учнів.

Особливий інтерес викликає діяльність Національної ради з акредитації педагогічної освіти, що представляє собою громадську організацію з професійних організацій та охоплює територію всієї країни. NCATE здійснює акредитацію як окремих педагогів так і цілих факультетів визначаючи відповідність навчальних планів та програм стандартам, що створені самою Радою, якість викладацького складу, відповідність програм потребам штату, інноваційність освітнього процесу, якісне матеріально технічне забезпечення, тощо.

У США ЗВО характеризуються високим ступенем автономії та мають диверсифіковані шляхи регулювання з боку органів публічної влади [2, с. 36].

Одним із напрямків поліпшення розвитку педагогічної освіти в Україні, а втому числі і в системі фахової передвищої освіти є громадсько-партнерська взаємодія в США в різних сферах. Зокрема вирішенням питання додаткового фінансування освіти в США є фандрайзинг та грантова система для здобувачів освіти. У країні існує диференційована система оплати за навчання, зокрема, існує практика, за якою мешканець іншого штату платить за навчання в місцевому університеті значно дорожче. У США також запроваджена допомога студентам для отримання освіти, приблизно 66% студентів закладів вищої освіти, мають допомогу від приватних або державних джерел [3, с.13].

У США існує розгалужена система фінансування освіти, зокрема і педагогічної. Конгрес США щорічно затверджує освітні програми, фінансовані з федерального бюджету. Серед них ключове місце займають програми фінансової допомоги студентам, наприклад, система грантів Пелла [1].

На основі проведеного аналізу можемо говорити, що в значній кількості держав, діяльність

у сфері педагогічної освіти є цілеспрямованою та регламентованою, орієнтованою на реалізацію конкретизованих стратегічних цілей та виконання завдань, що мають вагоме національне та глобальне значення. Питання модернізації освітньої сфери є характерною рисою як для України, так і для провідних європейських країн та США.

Окремої уваги заслуговує законодавча система Великої Британії, що максимально сприяє поліпшенню якості педагогічної освіти та створює мотиваційні заходи з підвищення престижності даної професії, посилення якості контингенту здобувачів педагогічної освіти.

Найбільшу цінність мають рекомендації із пошуків диверсифікованих шляхів фінансування педагогічної освіти США та Німеччини, як країн із децентралізованою системами управління.

Зупинимося на ще одному надбанні європейської освіти, а саме дуальній формі навчання. Найпотужніший досвід підготовки фахівців в дуальній системі освіти має Німеччини, де дуальна освіта є основним джерелом формування молодішої генерації кваліфікованих робітників і завдяки тісному зв'язку зі сферою праці забезпечує оптимальний старт трудового життя [5].

У ситуації, у якій опинилась Україна, може стати у пригоді досвід саме Німеччини – країни-засновниці дуальної форми освіти.

Компанії зазвичай самостійно покривають витрати на навчання на своїй базі, не отримуючи від держави преференцій, податкових пільг тощо. На федеральному рівні не передбачені спеціальні програми підтримки підприємств, які інвестують у навчання здобувачів освіти. Однак роботодавці можуть брати участь у конкурсах на гранти від Європейського Союзу або окремих земель.

Незалежно від періоду здобувач отримує від компанії щомісячну грошову винагороду (в середньому €400–1400). В окремих випадках компанії також покривають вартість навчання здобувача у приватному закладі вищої освіти.

Враховуючи активний розвиток приватної освіти в Україні, така співпраця із роботодавцями у приватному секторі може стати шляхом для вирішення економічних питань в галузі освіти [3, с. 130].

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Таким чином, аналіз передового міжнародного досвіду в публічному управлінні педагогічною освітою дає можливості для впровадження інноваційних підходів, методик та технологій навчання, а також для створення

ефективних мотиваційних систем і механізмів кар'єрного росту педагогів.

Також, сьогодні активно здійснюються кроки у прискоренні обміну знаннями та інноваціями між освітньою галуззю та роботодавцем шляхом впровадження дуальної освіти, як механізму поліпшення якості освіти з метою посилення її конкурентоспроможності. Дуальна форма навчання педагогів сприяє реалізації принципів публічного управління в освіті, роблячи процес більш прозорим, ефективним і відповідальним перед суспільством.

За таких умов педагоги зможуть краще відповідати на виклики сучасного освітнього процесу та ринку праці.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Ainley J., McKenzie P. School Governance: Research on Educational and Management Issues. *International Education Journal*. 2000. Vol. 1, No 3. P. 139–229.
2. Bobbitt F. Some general principles of management applied to the problems of city school systems. Chicago: University of Chicago Press. Publisher : Forgotten Books, 2018. 98 p.
3. Gorard S. Education Policy, Law and Governance in the United Kingdom. 2015. 250 p.
4. Voloshka Ye. Actualization national-patriotic education in the system of pedagogical professional pre-university education: management aspect. *Modern strategies of sustainable development of the state and society in the context of global challenges: materials of the international scientific conference (Wloclawek, the Republic of Poland, August 2–3.08.2023)*. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2023. P. 17–20.
5. Voloshka Y. Digital Transformation in Professional Higher Education. *Global Prosperity*. 2023. № 3(3). P. 27–36.

REFERENCES

1. Ainley, J., McKenzie, P. (2000). School Governance: Research on Educational and Management Issues. [in English]
2. Bobbitt, F. (2018). Some general principles of management applied to the problems of city school systems. Chicago. [in English]
3. Gorard, S. (2015). Education Policy, Law and Governance in the United Kingdom. [in English]
4. Voloshka, Ye. (2023). Actualization national-patriotic education in the system of pedagogical professional pre-university education: management aspect. Riga. [in English]
5. Voloshka, Y. (2023). Digital Transformation in Professional Higher Education. [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ГОДУНОВ Валентин Олексійович – аспірант Класичного приватного університету.
Наукові інтереси: управління системою вищої освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

HODUNOV Valentyn Oleksiyovych – a graduate student at Classical Private University.
Scientific interests: managing the higher education system.

Стаття надійшла до редакції 19.08.2024 р.

УДК 378.811.111

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-215-134-140

ГОРІДЬКО Наталія Михайлівна –

кандидат технічних наук,
доцент кафедри іноземної філології та перекладу
Національного транспортного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9158-7163>
e-mail: natalia.horidko@ukr.net